

Geografické rozhledy – časopis pro další vzdělávání v geografii
Ročník 30 (2020–2021), číslo 3

Vydává Česká geografická společnost, z. s. v Nakladatelství P3K, s. r. o., www.p3k.cz

Adresa redakce: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 00 Praha 2
redakce@geograficke-rozhledy.cz
www.geograficke-rozhledy.cz

 [geograficke.rozhledy](https://www.facebook.com/geograficke.rozhledy)

 [geografickerozhledy](https://www.instagram.com/geografickerozhledy)

Šéfredaktor: Miroslav Šifta

Redakce: Petr Karas, Lenka Pavelková

Redakční rada: Barbara Baarová, Jan D. Bláha, Artur Boháč, Radek Durna, Dana Fialová, Jindřich Frajer, Daniel Gurňák, Martin Hanus, Jan Hercik, Klára Hulíková, Jakub Jelen, Libor Jelen, Petr Knecht, Jan Kopp, Marek Křížek, Silvie R. Kučerová, Josef Kunc, Jakub Lysák, Miroslav Marada, Jiří Martínek, Tomáš Matějček, Aleš Nováček, Pavel Raška, Dana Řezníčková, Miroslav Šobr

Layout: Vít T. Luštinec, Karel Kupka

Sazba a zlom: Nakladatelství P3K, s. r. o.

Tisk: Grafotechna plus, s. r. o.

Distribuci a předplatné zajišťuje jménem vydavatele firma SEND Předplatné.

Předplatné objednávejte na:

www.send.cz/geografickerozhledy.

Časopis vychází 5× ve školním roce. Roční předplatné 335 Kč. Cena za jednotlivé číslo 67 Kč. Redakční uzávěrka

28. 1. 2021, číslo 3 vyšlo 7. 2. 2021.

Podávání novinových zásilek povoleno

ředitelstvím pošt Praha č. j. 139/92 – NP,

ze dne 17. 11. 1992.

MK ČRE 5922, ISSN 1210-3004.

Časopis je zařazen na Seznam recen-

zovaných neimpaktovaných periodik

vydávaných v Česku. Je vydáván s finanční

podporou Akademie věd ČR.

Toto číslo vzniklo s finanční podporou

Nadace Český literární fond.

Foto na titulní straně:

V září 2020 proběhlo sčítání lidu v Indonésii.

Seďmé v historii země. Při sčítání téměř

270 milionů obyvatel (což je o více než 13 %

větší počet obyvatel než při posledním

cenzu v roce 2010) se sčítací komisaři museli

vypořádat také s přísnými protiepidemic-

kými opatřeními kvůli covidu-19. Převážná

část cenzu však proběhla online formou.

Foto: yudha satia / Shutterstock.com.

Obsah

TÉMA ČÍSLA

Sčítání lidu od pravěku do novověku (<i>Stanislav Drápal</i>)	4
Jak se sčítalo obyvatelstvo v dobách Marie Terezie (<i>Stanislav Drápal</i>)	8
Proměny obyvatelstva Prahy ve světle sčítání lidu od roku 1869 do současnosti (<i>Martin Ouředníček, Jana Podhorská</i>)	12
Vinohrady a Žižkov na podkladu historických cenzů – území plná kontrastů (<i>Jana Jíchová, Nina Dvořáková</i>)	16
Vylidňování Srbska (<i>Adél Petrovič</i>)	20
Sčítání lidí bez domova (<i>Kristýna Janurová</i>)	22
Proměny chovu exotických zvířat v evropských zoo (<i>Lukáš Nekolný</i>)	26

GEOGRAFIE A ŠKOLA

Problematika zdrojů dat v oblasti migrace (<i>Lenka Pavelková, Ondřej Valenta</i>)	30
--	----

VĚDA, VÝZKUM A INOVACE

Makču Pikču – krajinný fenomén pražského Jihozápadního města (<i>Jan Lenart, Šárka Cimalová</i>)	34
Skrytá geografie: kartografie jako revoluční boj (<i>Jaroslav Weinfurter</i>)	38

AKTUALITY

42

Úvodník

Sčítání lidu, případně cenzus nebo soupis obyvatelstva, je proces získávání údajů o populaci určitého území. Kromě dat o lidech a jejich základních osobních údajích (např. věk) se při sčítání zjišťují data týkající se sociálních a kulturních znaků (např. užívaný jazyk, náboženství). Termín sčítání lidu se používá především pro sčítání obyvatelstva a domácností na úrovni státu.

Na rozdíl od průzkumů veřejného mínění (nebo jiných sociologických výzkumů) nečerpá sčítání lidu informace pouze ze vzorku populace, ale plošně – od každého jednotlivce. S daty ze sčítání se pracuje ve vědě, obchodu (marketingu), plánování (např. dopravních spojů podle dojížděky do zaměstnání a do škol) nebo právě při realizaci vzorkového výzkumu (pro určení toho, jak má reprezentativní vzorek obyvatelstva vypadat). Údaje ze sčítání slouží i při řešení krizových situací – hasiči se mohou dozvědět, kolik pater, bytů, důležitých přípojek je v domě, při evakuaci vědí, kolik kde žije lidí a v jakých domech se vyskytují. Otázkou však je, jestli jsou data získávaná při sčítání, tedy jednou za 10 let, dostatečně aktuální.

Určitým problémem sčítání je jeho vysoká cena. Sčítání lidu, domů a bytů 2021 přijde český stát na 2,23 miliardy korun (podobně jako v roce 2011). Je taková investice za pořízení dat, která jsou většinou obsažena v různých registrech (osob i nemovitostí), rozumná? Podle statistiků ano. Data ze sčítání lidu obsahují celou řadu cenných údajů, které v registrech obsaženy nejsou.

Populační cenzus se koná téměř ve všech zemích světa. Několik států sčítání nepořádá, protože spoléhá na data z registrů (v Evropě Nizozemsko, Švédsko a Finsko). Problémem pro tyto státy je ale to, že legislativa Evropské unie po svých členských zemích vyžaduje i údaje, jimiž registry nedisponují (např. údaje o domech a bytech). Přejeme vám příjemné čtení i sečtení!

Miroslav Šifta